

© The Economist

La llum de milers de torxes de bambú s'obre pas en la foscor creixent de Tegucigalpa, la capital d'Hondures. De les protestes, els manifestants en diuen “marxes de les torxes”. Des del maig, n'hi ha hagut cada setmana, sempre al capvespre. El seu objectiu és protestar contra el que els participants consideren una corrupció grotesca als nivells més alts del Govern. “No ho podem aguantar més”, diu Yelso Serna, dependent d'una botiga, que hi ha participat tres vegades.

A la veïna Guatemala les protestes (i els escàndols que les provoquen) encara són més grans. Des de l'abril, cada dissabte milers de persones s'apleguen a la plaça de la Constitució, a la ciutat de Guatemala, per exigir un canvi en el sistema polític, començant per la deposició del president, Otto Pérez Molina.

La dimensió i la persistència dels manifestants en tots dos països ha portat alguns analistes a anomenar les protestes “la primavera de l'Amèrica central”, igual que les revoltes àrabs que el 2011 van fer caure règims corruptes al Pròxim Orient. Prenen la inspiració del Brasil, on centenars de milers de persones, indignades per l'escàndol multimilionari de suborns de Petrobras, la companyia petrolera estatal, es manifesten per exigir la dimissió de la presidenta del país, Dilma Rousseff.

A Guatemala i a Hondures les protestes representen una “revolució social sense precedents” contra una classe política acaparadora, diu Paulo de León, director de la consultoria Central America Business Intelligence, amb seu a Guatemala. Les protestes poden portar el canvi, però probablement serà més gradual i pacífic que en el cas de les revoltes àrabs, que a la majoria de països van acabar en un caos.

Corrupció als alts càrrecs

En tots dos països el desllorigador han estat les revelacions que han fet que, de cop i volta, la corrupció –que durant molt de temps s'havia considerat inevitable– sem-

Una primavera centreamericana?

La indignació per la corrupció desferma manifestacions massives.

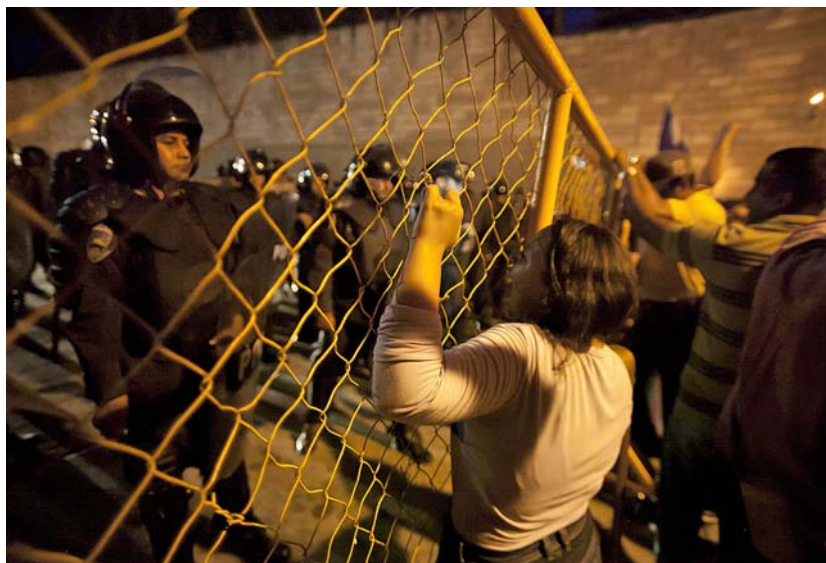
blés intolerable. A Guatemala els ciutadans van començar les accions quan es van conèixer les investigacions de la Comissió Internacional contra la Impunitat a Guatemala (CICIG), un equip amb el suport de les Nacions Unides que des del 2007 investiga la criminalitat dels alts càrrecs.

L'abril d'aquell any, la comissió va informar que funcionaris de l'agència duanera guatemalenca havien rebut milions de dòlars en suborns a canvi de reduir l'import de taxes a empreses, un entramat que els guatemalencs anomenen “La Línea”, perquè els de-

linqüents feien servir una línia telefònica directa.

La CICIG ho va investigar fins que va descobrir el frau de l'Institut de la Seguretat Social. El mes de juliol va difondre que les campanyes electorals es finançaven amb diners provinents del narcotràfic. Ara, setmanes abans de les eleccions presidencials del 6 de setembre, ha fet públic que el qui hauria estat vice-president al costat de Manuel Baldizón, el candidat que semblava tenir més possibilitats de guanyar, va valer-se del seu càrrec com a director del Banc Central per protegir empreses que blanquejaven diners.

INDIGNATS. Ciutadans de Guatemala es manifesten contra el Govern d'Otto Pérez Molina (esquerra). Manifestants davant la tanca de seguretat de la Casa Presidencial de Tegucigalpa, a Hondures (a baix).

EFE

A HONDURES, LA GUSPIRA LA VA ENCENDRE UN PERIODISTA DEL PAÍS

antic president de centreesquerra. En altres temps, Baldizón hauria trobat la manera de guanyar tot i l'escàndol del seu segon, diu De León. "Però en el clima actual, els resultats... són incerts".

El calendari electoral d'Hondures no ofereix als votants cap possibilitat d'alleujament a curt termini. La legislatura d'Hernández és fins al 2018. I es podria tornar a presentar. A l'abril el Tribunal Suprem va anul·lar una llei que prohibia ocupar el càrrec de president més d'una legislatura. Fins que no van sortir a la llum els escàndols, la majoria d'hondurenys consideraven que Hernández era un gestor econòmic competent i li atribuïen la lleu disminució del terrible índex de criminalitat del país. Ara que la reelecció és una opció possible, Hernández té bones raons per revifar aquella popularitat.

Hernández intenta asserenar els manifestants. Ha apel·lat al "diàleg incondicional" i ha fet la proposta d'un "sistema anticorrupció" hondureny per actuar contra els tripijocs en l'àmbit polític i judicial. Fins ara ha rebutjat la idea d'una comissió externa com la CICIG. Hi ha qui creu que les Nacions Unides no volen crear una comissió separada per a Hondures. Alguns membres del Congrés dels Estats Units, que està sospesant enviar un paquet d'ajudes per aturar el flux migratori de Guatemala, Hondures i el Salvador, paren molta atenció a les protestes, però no és probable que exigeixin una CICIG hondurenya dirigida per persones externes. El Comitè d'Assignacions del Senat nord-americà va proposar que part de l'ajuda s'hauria de dedicar a una comissió antiimpunitat a Hondures, si se n'acaba creant una.

Els manifestants potser no aconseguiran fer fora les elits polítiques egoïstes de Guatemala i Hondures, però si més no les han posat en alerta. A Tegucigalpa, on les torxes omplien l'aire de fum negre, hi havia un ambient festiu. "Ja hem aconseguit alguna cosa", diu Serna. "Ja paren atenció". ●

Traducció d'Arnau Figueres

A Hondures, la guspira la va encendre un periodista del país, que al maig va fer públic que el Partit Nacional, actualment al Govern, s'havia beneficiat d'una trama per estafar el sistema públic de salut. Des de l'any passat, els hondurenys saben que els funcionaris de Sanitat havien gaudit d'unes festes espectaculars i havien viscut en mansions. Aquest estil de vida com un rei era possible gràcies a 300 milions de dòlars en suborns, pagats per proveïdors de medicaments i aparells mèdics, als quals es permetia cobrar més del compte per aquells productes. Ara s'ha difós que a través d'empreses tapadora implicades en la trama es desviava part dels diners al Partit Nacional guatemalenc. Això passava mentre l'actual president del país, Juan Orlando Hernández, encara era president del Congrés.

Hernández ha reconegut que el seu partit va rebre diners i ha dit que els hauria de tornar; també ha declarat, però, que no tenia constància de la trama. Als hondurenys això no els ha sorprès. "Fuera JOH", criden els manifestants, referint-se al president per les inicials. Exigeixen una comissió contra la impunitat com a Guatemala.

A diferència dels règims àrabs, que van ser derrocats per la indignació popular i les guerres civils, els governs de l'Amèrica central que ara estan en el punt de mira són democràtics, encara que siguin democràcies imperfectes. A Guatemala Otto Pérez, ex-cap de la intel·ligència militar durant la brutal guerra de trenta-sis anys del Govern contra els grups d'insurgents d'esquerres i indígenes, no pot presentar-se a les eleccions del setembre. Al gener dimitirà com a president, si no el fan fora abans.

Els escàndols han amenitzat la cursa per succeir-lo. Han forçat el candidat del partit de Pérez a abandonar. Ara amenacen de descavalcar la candidatura del principal aspirant, Manuel Baldizón, un polític de centredreta amb tendències populistes. Aquest mes el Tribunal Suprem de Guatemala va retirar la immunitat al segon de llista de Baldizón. Si ha d'abandonar, potser Baldizón també s'hi veuria forçat (cal tenir en compte que els candidats no es poden presentar sense un segon de llista aspirant a vice-president). Això donaria pas als rivals, entre ells l'humorista Jimmy Morales, que és un neòfit en política i, per tant, no està afectat per escàndols, i Sandra Torres, l'ex-dona d'un